

SOBRE LES LLENGÜES DEL MÓN

La Bíblia sempre té raó, com sap tothom, i el dia que Jahvè acabà la creació va veure que tot era bo, inclòs l'home que havia fet a última hora, i abans de descansar va fer també la dona. Se suposa que la primera parella, com que eren ja dos i no un, d'alguna manera s'havien de comunicar, a més de servir-se del tacte i dels ulls. Parlaven, doncs, i parlaven la mateixa llengua que el dimoni va usar per temptar-los, la mateixa que Jahvè va emprar amb veu malhumorada per renyar-los i expulsar-los del paradís: la llengua original de tots els mites, aquella *Ursprache* que els etnòlegs alemanys van buscar tant de temps sense trobar-la mai. Passà el temps, els homes van voler arribar fins al cel fent-se una estranya torre altíssima, i l'amo del cel els va desmuntar l'abominable projecte: en endavant, la confusió de les llengües seria el destí propi de la humanitat. És a dir que, després de Babel, la diversitat començava a ser possible, i les cultures i les civilitzacions. El mite s'havia acabat, la llengua única també, i els humans degueren experimentar un profund desconcert i una profunda alegria: no arribarien al cel (almenys no en la vida mortal, potser en l'altra sí, no se sap mai), però ocuparien la terra sencera. Havien perdut la llengua divina, la llengua d'Adam, la llengua primera, però ja podien inventar totes les llengües del món.

Podien, per tant, donar nom a totes les coses i moviments i fenòmens de la natura que anaven descobrint i que, certament, al paradís terrenal no existien i

per tant no hi havia paraules per dir-les: a les diverses formes de la neu i del gel, als colors del desert, als terratrèmols, als dolors de l'ànima i del cos, als desenganys i a la nostàlgia, als odis i als amors. I tot això de les més diverses maneres, de maneres infinites, impensables abans de ser pensades, i sobretot abans de ser pensades amb paraules, que segurament és l'única manera que tenim els humans de pensar, i potser l'única manera d'emocionar-nos i sentir. Per això és tan trist comprovar que els idiomes es perden (*idíoma*, en grec, vol dir caràcter propi, cosa pròpia), que les onze llengües dels pobles sami de l'extrem nord d'Europa desapareixen implacablement, i amb elles els centenars de maneres de parlar de la neu i del gel, dels efectes del fred, dels grans ramats de rens i dels sentiments dels pastors boreals. Ser humà significa sentir i pensar amb paraules, veure el món amb l'idioma, la cosa pròpia: i com menys "coses pròpies" ens queden, menys maneres tenim de ser humans. No vull imaginar el dia que quedem reduïts a una sola llengua universal, i que totes les cultures del món, totes les literatures, per ser comprensibles hagen de ser traduïdes a aquesta única llengua. Els qui de tant en tant traduïm literatura, sabem com és d'empobridora la millor traducció: com perdem, a cada pas, gran part d'allò que Dante volgué expressar en cada vers.

Quan oblidem totes les llengües, quan tots parlem igual, no serà un retorn al paradís joiós, serà un infern tristíssim.

JOAN F. MIRA

Escriptor. La seua darrera novel·la "Purgatori" (Proa) va guanyar el Premi Sant Jordi

La torre de Babel, Pieter Bruegel el Vell, 1563.